



Innst. 53 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 17 (2015–2016)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Årsrapporter til Stortinget fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger

Til Stortinget

Sammendrag

Dokument 17 (2015–2016) inneholder årsrapporter for 2014 og 2015 for Stortingets delegasjoner til følgende interparlamentariske komiteer og organisasjoner:

- EFTA- og EØS-parlamentarikerkomiteene
- Europarådets parlamentariske forsamling
- Den interparlamentariske union
- NATOs parlamentariske forsamling
- OSSEs parlamentariske forsamling

Årsrapportene gir et bilde av den tematiske bredden i Stortingets internasjonale virksomhet, men også at det i årene 2014 og 2015 var to hovedsaker som preget arbeidet i de fleste internasjonale parlamentariske forumene sterkt. Så å si alle organisasjonene hadde krisen i Ukraina med Russlands annektering av Krim og den eskalerende krisen på migrasjonsfeltet i Europa på agendaen. Men det var også andre saker som gikk igjen i arbeidet i flere av Stortingets delegasjoner. Bekjempelse av terrorisme, menneskerettighetssituasjonen i Aserbajdsjan og nordområdespørsmål er eksempler på slike. Det synes som om særlig migrasjonskrisen vil prege arbeidet i delegasjonene og de interparlamentariske forumene sterkt også i 2016.

Stortingets delegasjon til EFTA- parlamentarikerkomiteen og den felles EØS- parlamentarikerkomiteen

Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteen og den felles EØS-parlamentarikerkomiteen utgjør en sentral del av Stortingets europaarbeid. Representantene er medlemmer av Stortingets europautvalg, og med et utvidet antall varamedlemmer (10 representanter fra ulike komiteer) bidrar delegasjonen med relevant informasjon fra Stortingets komiteer inn i EFTA/EØS-komiteenes arbeid, og ikke minst fra EØS/EFTA-komiteene tilbake til komiteene på Stortinget og til Europautvalget.

Et gjennomgående tema for EFTA-parlamentarikerkomiteen og den felles EØS-parlamentarikerkomiteen i 2014 og 2015 var utviklingen i internasjonal handelspolitikk og dens betydning for EFTA og EØS. Oppstart av forhandlinger mellom EU og USA (TTIP), en mer geopolitisk tilnærming til handelspolitikken (mega-regionale forhandlinger) og EUs svar på dette i sin nye handelsstrategi sto sentralt. EFTAs frihandelsavtaler sto også på dagsordenen i 2014 og 2015, særlig i møter med EFTAs ministre. Et høyt aktivitetsnivå i de ulike forhandlingene ble reflektert i et høyere antall EFTA-parlamentarikerbesøk til tredjeland enn vanlig. Den norske delegasjonen fortsatte i 2014 og 2015 også å legge vekt på tettere kontakt med kolleger i Europaparlamentet.

Handelspolitikk vil dominere komiteenes arbeid også i 2016. Migrasjonskrisen og forholdet til Storbritannia vil også prege delegasjonens og EØS/EFTA-komiteenes arbeid. Innenfor EØS vil delegasjonen prioritere temaer som står høyt på dagsordenen i EU, jf. Europakommisjonens arbeidsprogram for 2016.

Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling

Europarådet har til hovedformål å arbeide for styrking av menneskerettighetene, demokrati og rettsstaten i medlemslandene. Parlamentarikerforsamlingen spiller også en viktig rolle i forbindelse med valgobservasjoner og i overvåkingen av medlemskapsforpliktelsene til land som nylig har blitt medlemmer av Europarådet.

Russland/Ukraina, migrasjons- og flyktningkrisen, kampen mot terror samt samarbeid og solidaritet i Europa har vært de gjennomgående hovedtemaene på alle de åtte delsesjonene i 2014 og 2015. I tillegg har situasjonen for sivilsamfunnsorganisasjoner, menneskerettighetsforkjempere, journalister og media stått sentralt – og da særlig utviklingen i Russland, Aserbajdsjan og Tyrkia. For en nærmere omtale av de ulike hovedtemaene vises det til årsrapporten.

Medlemmene i delegasjonen har særlig markert seg i debattene om migrasjon, Ukraina/Russland, kampen mot terror samt menneskerettighets- og demokratiutviklingen i Aserbajdsjan. I tillegg har delegasjonen deltatt på flere valgobservasjonsoppdrag og på rapportørreiser.

Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU)

IPU arbeider for å fremme fred, samarbeid og utviklingen av representativt demokrati. IPU's arbeidsmåter er erfaringsutveksling og informasjons-spredning mellom parlamentene, tematiske programmer iverksatt av IPU's sekretariat, og tilrettelegging for parlamentarisk engasjement i viktige internasjonale spørsmål.

Det finner sted to årlige sesjoner, én om høsten og én om våren. Sesjonene har et hovedtema, og i tillegg til dette blir det diskutert et såkalt hastetema. Hovedtemaer på sesjonene i 2014 og 2015 har vært fred og demokrati, likestilling, FNs bærekraftsmål og migrasjon. Hastetemaer på disse sesjonene har vært situasjonen i Den sentralafrikanske republikk, ebola-epidemien, terrorisme og migrasjon. For en nærmere omtale av de ulike temaene vises det til årsrapporten.

Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling (NATO PA)

NATO PAs formål har siden etableringen i 1955 vært å engasjere NATO-lands parlamentarikere i debatten om alliansens mål og verdier, og å styrke solidaritetsfølelsen i alliansen. Forsamlingen engasjerer seg på de fleste områder som dekkes av Atlanterhavspakten, og dagsordenen vil som regel gjenspeile de sikkerhetspolitiske utfordringene som diskuteres i Det nordatlantiske råd (NAC). Som ledd i arbeidet vedtar forsamlingen anbefalinger og tilråd-

ninger rettet til NAC, samt til medlemslandenes regjeringer og nasjonalforsamlinger. Forholdet til NATO er basert på en gjensidig anerkjennelse av behovet for bred enighet om alliansens vedtak.

For hovedsesjonene i Haag (2014) og i Stavanger (2015) var oppfølgingen av deklarasjonen fra toppmøtet i Wales, inkludert toprosentmålet, politiske og militære tiltak i etterkant av Russlands annekasjon av Krim og inngripen i Ukraina samt NATOs oppfølging av konfliktene i Midtøsten sentralt på agendaen. Delegasjonen har lagt særlig vekt på nordområdene og maritim sikkerhet under komité- og plenums møter i NATO PA. For en nærmere omtale av de ulike hovedspørsmålene i 2014 og 2015 vises det til årsrapporten.

Stortinget v/delegasjonen stod som vertskap for den årlige sesjonen i 2015, som ble arrangert 10.–12. oktober i Stavanger. Arrangementet hadde omtrent 600 deltakere, hvorav nærmere 350 parlamentarikere. Arrangementet bidro til å fremme norsk sikkerhetspolitisk kompetanse og norske perspektiver overfor forsamlingen.

Stortingets delegasjon til Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling (OSSE PA)

OSSE PAs formål er å bidra til interparlamentarisk dialog og samarbeid, fremme utviklingen av demokrati, bidra til konfliktforebygging og konfliktløsning, drøfte politiske tema av betydning for organisasjonen og etterse gjennomføringen av OSSEs vedtak.

Krisen i Ukraina med Russlands annektering av Krim og migrasjonsproblematikken og flyktningkrisen dominerte arbeidet både i komiteene og plenum i 2014 og 2015. I denne perioden ble det også fokusert på menneskerettighetssituasjonen i Aserbajdsjan, aktualisert av at hovedsesjonen i 2014 ble arrangert i Baku. I 2015 ble det markert at det var 40 år siden Helsingforsavtalen ble inngått og OSSEs forløper KSSE etablert. I 2015 resulterte Stortingets delegasjons arbeid med et resolusjonsforslag om miljøutfordringer og økonomisk potensial i nordområdene i at dette ble vedtatt som en del av hovedsesjonens slutterklæring. De ulike hovedtemaene i 2014 og 2015 er nærmere omtalt i årsrapporten.

Delegasjonens medlemmer har deltatt aktivt på valgobservasjoner, blant annet i Ukraina, Tyrkia, Hviterussland og Tadsjikistan, og vil fortsette dette arbeidet.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit

Nybakk, Kåre Simensen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Harald T. Nesvik, Jørund Rytman og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, viser til at Dokument 17 (2015–2016) omhandler årsrapporter for 2014 og 2015 fra Stortingets delegasjoner til EFTA-parlamentarikerkomiteen og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen, Europarådets parlamentarikerforsamling, Den interparlamentariske union (IPU), NATOs parlamentariske forsamling og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling.

Komiteen mener det er viktig at Stortinget har et bredt engasjement i internasjonale spørsmål og ser deltakelse i de parlamentariske forsamlingene som en verdifull mulighet både til å fremme norske interesser og til å innhente mer kunnskap om ulike tema i andre land.

Komiteen har merket seg at også årsrapportene for 2014 og 2015 fra delegasjonen til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen viser at deltakelsen der gir god anledning til meningsutveksling med andre europeiske parlamentarikere om viktige europapolitiske saker og grensesnittet mellom Norge og sentrale EU-relaterte institusjoner. I 2014 og 2015 har ellers forhandlinger om internasjonal handel, herunder TTIP-avtalen mellom USA og EU, vært et gjennomgående tema for diskusjon i EØS-komiteen.

Komiteen viser til at konflikten mellom Russland og Ukraina, migrasjons- og flyktningkrisen samt kampen mot terror med god grunn har vært tema i flere interparlamentariske fora, ikke minst Europarådets parlamentariske forsamling og i NATOs parlamentarikerforsamling. Også Den interparlamentariske union (IPU) har hatt søkelys på terrorisme og migrasjon. Komiteen mener det er positivt at IPU – som en mer global institusjon – bidrar til å løfte «den glemte krisen» i Den sentralafrikanske republikk høyere på den internasjonale dagsordenen. Den bredere sammensetningen av IPU bidrar etter komiteens syn også til at temaene ikke bare belyses fra en europeisk synsvinkel eller ut fra hvordan rike industrilands interesser berøres.

Komiteen er kjent med bekymringsfulle trekk ved menneskerettighets- og demokratiutviklingen i

Aserbajdsjan, og finner det betimelig at dette er tatt opp i Europarådets parlamentarikerforsamling.

Komiteen har videre merket seg at arbeidet i NATOs parlamentariske forsamling var preget av den økonomiske krisen i mange av medlemslandene og dens betydning for forsvarsbudsjettene, byrdefordelingen internt i alliansen, utviklingen i Afghanistan og kriterier for opptak av nye medlemmer.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet merker seg at oppfølginga av deklarasjonen frå NATO-toppmøtet i Wales om NATO sitt toprosentmål var eit sentralt tema under hovedsesjonane i Haag (2014) og i Stavanger (2015). Denne medlemen understreker betydninga av deklarasjonen frå Wales. Det er naudsynt at forsvarsalliansen til eikortid har ressursane som trengst for å forsvare heile NATO sitt territorium. Denne medlemen strekar under at dei seinare åra har vorte dokumentert eit alvorleg misforhold mellom sikkerheitsutfordringane og dei reduserte forsvarsbudsjetta innan NATO-landa, ei utfordring som deklarasjonen frå Wales var meint å møte.

Denne medlemen er nøgd med at regjeringa forplikta Noreg til NATOs felles mål, og forventar at regjeringa følgjer opp det ho sjølv har bunde Noreg til.

Komiteen vil for øvrig framheve betydningen av at norske parlamentarikere i flere internasjonale fora har bidratt til å øke oppmerksomhet og kunnskap om viktige utfordringer i nordområdene og om maritim sikkerhet mer generelt. Komiteen ser dette som en god illustrasjon på hvordan norske parlamentarikere kan supplere det arbeid som norske myndigheter for øvrig gjør for å sikre økt politisk bevissthet og kunnskap om temaer hvor Norge har klare interesser og verdier å forsvare.

Komiteen har videre merket seg at rapportene også denne gang viser hvordan norske parlamentarikere, både i OSSE- og i Europarådssammenheng, kan bidra til valgobservasjon i land med ulike demokratiutfordringer.

Komiteen viser for øvrig til den nærmere omtale av den enkelte delegasjons arbeid i deres respektive årsrapporter.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 17 (2015–2016) – om Årsrapporter til Stortinget fra Stortingets faste delegasjoner til inter-

nasjonale parlamentariske forsamlinger – vedlegges
protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 9. november 2016

Anniken Huitfeldt

leder

Knut Arild Hareide

ordfører